

Sidra Wojeisjev:

"Over broederliefde en de kracht van dromen"

door: Gershom Awraham

Parashah Wojeisjev schetst de lotgevallen van de zonen van Jankele. De Torah verhaalt van broers die op diverse wijzen met elkaar wedijveren om vaders gunst.

Nadat de broers de jongste van hen – Jouzeif – in een droge put doen belanden om zich zo van hem te ontdoen, begeven zij zich huiswaarts. De broers verklaren hun jongste broer tegenover hun vader – tot diens diepe leedwezen - dood.

Het geweeklaag van Jouzeif raakt de harten van de leden van een passerende Arabische handelskaravaan, die de jongen *metrachmones* (rachmanah: barmhartigheid) het leven redden.

De lotgevallen van de jonge Jouzeif worden in de heilige boeken van de drie grote monotheïstische religies breed uitgemeten. De Islamitische traditie biedt haar gelovigen een aanvulling op hetgeen de rabbijnen verklaren. Voor de Jood kan het leerzaam zijn daar kennis van te nemen.

De geleerden werpen in de Babylonische Talmoed een kernvraag op: wat is nu eigenlijk een *Aach*, een broer? Zij antwoorden daarop dat het een relatie betreft van een manspersoon tot de andere zonen van diens vader en moeder.

De Torah definieert als broers die manspersonen die voortspruiten uit a) dezelfde vader en moeder, of b) uit alleen

dezelfde vader. In Bereshiet 42:32 stelt de grondtekst: '... broeders, zonen van dezelfde vader.' De Babylonische Talmoed, Tractaat Yebamot 15-17 verklaart dat het hier gaat om zonen die dezelfde vader met elkaar gemeen hebben.

De zonen van diverse vaders, die dezelfde moeder hebben, worden door de *Halachah*, de godsdienstige codices, in een aantal gevallen ook aangemerkt als broers.

De Babylonische Talmoed, Tractaat Yebamot 55A legt uit dat de vrouw van een broer 'behoort tot de naaktheid van de broer', ongeacht het feit of die broer voortspruit uit een gedeelde vader of een gedeelde moeder. Een echtgenote wordt gerekend tot de naaktheid, dat wil zeggen tot het huishouden van haar echtgenoot.

De Halachah kent een algemeen basisprincipe: met de terminus *misjpoche*, familie, worden de verwanten van vaderszijde bedoeld. De paternale relatie is daar dus alles bepalend, de maternale relatie geenszins.

In het Joodse erfrecht geldt, dat twee maternale broers niet van elkaar kunnen erven. Zij worden ieder geacht hun erfenis aan hun eigen familie (gezin/ nakomelingen) ten deel te laten vallen.

Daar waar in het erfrecht een Joodse vader ontbreekt is de maternale relatie in de verwantschap a priori bepalend.

Een apostate broer is vanuit halachisch oogpunt gezien in iedere zin van de Joodse wet een Jood. En dus geldt hij onverkort als een broer.

Een *ger tsedek*, een proseliet, is na diens opname in het Jodendom een Jood in ieder halachisch opzicht. Hij wordt een broer genoemd.

Het begrip broer wordt door *chachamiem*, de geleerden, ook gebruikt waar het gaat om de relatie tussen

mensen/geloofsgenoten onderling: je zult je broer niet haten, stelt de Torah in Leviticus 19.

Zowel binnen de asjkenozische traditie, als binnen de diverse sefardische tradities wordt het opnemen van een ouderloze/opvoederloze jongeling(e) in een nieuw Joods gezinsverband gestimuleerd. Een dergelijke jongen geldt weliswaar niet als een lijfelijke broer van de andere jongens in een dergelijk huishouden, maar wordt wel gelijk aan hen behandeld.

Een *mamzer*, een zoon geboren buiten een huwelijkse relatie, is gewoon een Jood en dus geldt ook voor hem dat hij is geboren 'temidden van je broers', dat wil zeggen temidden van het volk Israël.

Broederliefde laat zich ook bezingen. De bekende zeventiende eeuwse poëet Jangakauv Frances bracht de grote liefde voor zijn broer tot uitdrukking in een Hebreeuws lofdicht dat zich in Nederlandse vertaling ongeveer zo laat lezen:

'Laat mij verklaren dat deze geliefde, in ieder opzicht, een werkelijke man is: zijn gezicht is als de zon, onaangeraakt door een zonsverduistering; hij is godsvruchtig en toegewijd; en omwille van het verrichten van goede daden bereid tot het aankweken van vleugels om te vliegen, zelfs zover als Calicut. Hij is wijzer dan de meest geleerden en heeft zijn geest, let wel, niet uit leeghoofdigheid gescherpt en gewijd aan de dichtkunst. Kort gezegd: hij is een man van veel geleerde inzichten: een goede man; een mild mens; een man, zijn gewicht waard in goud!'

Zo ook is Jouzeif in deze parasha zijn gewicht in goud waard. Hij redt het leven van zijn broers die door hongersnood in Israël gedwongen naar Egypte reizen om graan te kopen. Hij leert hen belangrijke lessen. In het bijzonder bescheidenheid.

Jouzeif, die als slaaf terecht kwam in het huishouden van een voornaam Egyptisch huishouden, belandt daar vervolgens door bedrog in het gevang. In gevangenschap ontmoet hij een reeks interessante lieden van wie hij leert en met wie hij betrekkingen aanknoopt. Die vriendschappen blijken hem

diverse malen het leven te redden. Dromen moet een mens hebben. Het streven naar een verbetering van het eigen leven of dat van anderen. Dromen geven één of meer doelen om naar te streven. De Babylonische Talmoed leert in het Tractaat Berachot 55 dat Rabbi Bannoh eens zijn droom aan vierentwintig verschillende geleerde analisten voorlegde, waarop hij evenveel verschillende antwoorden ontving.

Ieder van de antwoorden bleek uniek en geen was in weerspraak met een andere. Als uitkomsten elkaar wel tegenspreken, dan kan de later ontvangen uitleg een eerdere interpretatie niet onderuit halen.

Als dromen een negatieve lading hebben, dan verkiezen *Chachamim* in het algemeen een dergelijke droom pas na vierentwintig uur te bestuderen. In geval men een boze droom droomde, is het om die reden toegestaan om op Sjabbat te vasten.

Om die reden vraagt Jouzeif in deze parasha zijn broers diverse malen om onmiddellijk naar het verhaal over een van zijn dromen te willen luisteren: *sjimngoe noh ha choloum*. Jouzeif bezigt hier een vragend imperatieve vorm.

De Talmoed legt uit dat Jouzeif zijn broers van zijn *temiemoet*, oprechtheid, probeert te overtuigen door hen te vragen om direct naar zijn verhaal te willen luisteren.

Daarmee bood hij hen een kans om tot een antwoord te komen, dat vrienden en anderen niet op een later moment nog eens zouden kunnen weerleggen. Broers kunnen soms goed

functioneren als intellectuele klankborden. *Wajiegad le achiew*: en hij vertelde zijn broers; dat zijn dromen goed/gunstig voor hen allen waren.

Als uitlegger van de wensen en dromen van Farao brengt Jozef het uiteindelijk ver. De Babylonische Talmoed, Tractaat Berachot 55-56 legt uit dat een mens soms zelfs tweeëntwintig jaar moet wachten voor *Ha Kadosh Baroech Sjech Moh* zijn dromen werkelijkheid laat worden, zo ook in het geval van deze jongeling.

Illustraties:

- Friedrich Overbeck, Jozef verkocht, Rome
  - Giovanni de Ferrari, Jozef's mantel wordt teruggebracht, El_Paso
  - Benjamin Cuyp, Jozef legt dromen uit, Amsterdam
-